

ФУҚАРОЛАРИ ҚАДРЛАНГАН ЮРТ

Меликулов Нуржов Латифович.

*Ўзбекистон Республикаси ИИВ Малака ошириш институти,
Касбий тайёргарлик факультети Махсус фанлар цикли ўқитувчиси
Телефон: +998990006714*

Аннотация: Ушбу мақолада фуқаролик масалаларига оид қонунчиликни такомиллаштириши орқали инсон ҳуқуқларини таъминлашга қаратилган, мамлакатимизда узоқ вақтдан бери яшаб келаётган, лекин Ўзбекистон фуқароси деган ҳуқуқий мақомга эга бўла олмаётган минглаб юртдошларимизнинг муаммосини қонуний ҳал этиши борасида амалга оширилаётган ислоҳотлар хусусида мулоҳазалар юритилган.

Annotation: This article contains comments on the reforms aimed at ensuring human rights by improving the legislation on citizenship issues, and on the legal solution to the problem of thousands of compatriots who have been living in our country for a long time, but are unable to acquire the legal status of citizens of Uzbekistan.

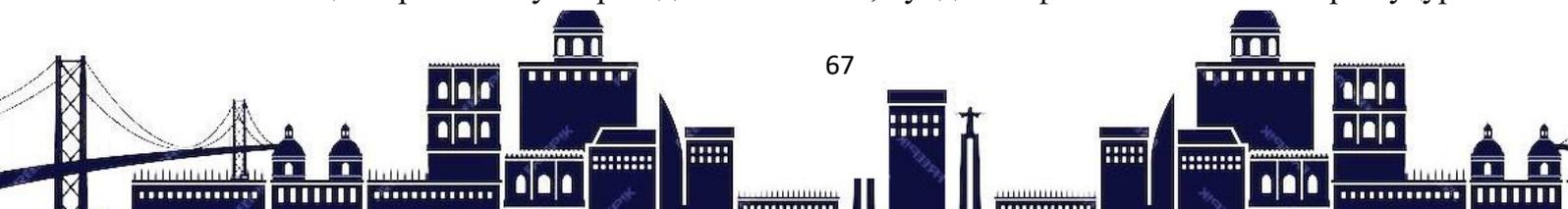
Калит сўзлар: фуқаролик масалаларига оид қонунчиликни такомиллаштириши, инсон ҳуқуқларини таъминлаш, фуқароликни олиши муаммосини қонуний ҳал этилиши, Президентимиз Шавкат Мирзиёев парламентга мурожаатида ва Бирлашган Миллатлар Ташиқоти Бош ассамблеясининг 75-сессиясида эътироф этилиши.

Keywords: improvement of legislation on citizenship issues, ensuring human rights, legal solution to the problem of obtaining citizenship, recognized by President Shavkat Mirziyoyev in his address to the parliament and at the 75th session of the United Nations General Assembly.

Сўнгги йилларда мамлакатда миграция муносабатларини тартибга солиш зарурати давлат сиёсатининг асосий йўналишларидан бирига айланди. Шу боис давлат раҳбарининг ташаббуси билан хавфсизлик тизимини барқарорлаштириш, республикада тинчлик ва осойишталикни таъминлаш борасида муҳим чора-тадбирлар амалга оширилди.

Мамлакатимизнинг ички ишлар органларида амалга оширилаётган ислоҳотлар Ватан ҳимояси, юрт тинчлиги ҳамда давлат келажаги учун жонкуяр, олижаноб, ўз хизмат бурчини сидқидилдан бажарадиган фидойи, виждонли ходимларни тарбиялаб етиштириш вазифасини кўймоқда. Чунки бугунги мураккаб шароитда ички ишлар идоралари ходимларининг халқ олдидаги нуфузини кўтариш, уларга бўлган ишончини мустаҳкамлаш бевосита ана шу ислоҳотлар самарасига боғлиқ.

Демократик ислоҳотлар йўли – биз учун ягона ва энг тўғри йўллигини, «Жамият – ислоҳотлар ташаббускори» деган янги ғоя, кундалик фаолиятимизга тобора чуқур

кириб бораётганлигини, энди эса ислохот жамиятдаги ҳақиқий ҳолатдан келиб чиқиб белгиланишини, халқни қийнаётган муаммолар эса оммавий ахборот воситалари, ижтимоий тармоқлардаги кайфиятлар, халқ қабулхоналари ва бошқа «барометрлар» орқали аниқланишини – Президентимиз Шавкат Мирзиёев парламентга мурожаатида таъкидлаб ўтди⁸.

Жумладан, биргина фуқаролик масалаларига оид қонунчиликни такомиллаштириш орқали инсон ҳуқуқларини таъминлаш борасида навбатдаги муҳим кадам қўйиш зарурлигини ҳаётнинг ўзи тақозо этаётганлигини, айниқса, фуқаролик билан боғлиқ узоқ йиллардан буён ечилмасдан келаётган муаммолар ҳал этилиши ёки прописка тизимининг ислоҳ қилиниши бунинг ёрқин мисолидир.

Шу муносабат билан, Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги тўғрисида»ги 2020 йил 13 март ЎРҚ-610-сон қонуни янги таҳрирда қабул қилиниб, унда Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигини олиш ва тугатиш соҳасидаги муносабатларни тартибга солиши билан бирга, Ўзбекистон Республикасида фуқаролик шахснинг давлат билан ўзаро ҳуқуқлари, мажбуриятлари ва жавобгарлиги йиғиндисидан ифодаланадиган ҳамда инсон кадр-қиммати, асосий ҳуқуқлари ва эркинликларини эътироф этиш ҳамда ҳурмат қилишга асосланадиган доимий сиёсий-ҳуқуқий алоқасини белгилаб берди.

Ўзбекистон Республикасида Ўзбекистон Республикасининг бутун ҳудуди учун ягона фуқаролик ўрнатилиб, Қорақалпоғистон Республикасининг фуқароси айти бир вақтда Ўзбекистон Республикасининг фуқароси ҳисобланиши белгилаб қўйилди.

Ўзбекистон Республикаси фуқаролари жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахсий ва ижтимоий мавқеидан қатъи назар, қонун олдида тенг эканлиги белгиланди.

Ўзбекистон Республикасида ҳар бир инсон фуқаро бўлиш ҳуқуқига эга эканлиги, ҳеч ким Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигидан маҳрум қилиниши (қонунда назарда тутилган ҳоллар мустасно) ёки фуқароликни ўзгартириш ҳуқуқидан маҳрум қилиниши мумкин эмаслиги ушбу қонунда ифода этилди.

Ўзбекистон Республикаси ўз органлари ва мансабдор шахслари орқали Ўзбекистон Республикаси фуқаролари олдида масъул эканликлари, Ўзбекистон Республикасининг фуқароси эса давлат олдида масъул эканлиги мазкур қонун билан мустаҳкамланди.

⁸ Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг 2020 йил 24 январдаги Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисиغا Мурожаатномаси // Халқ сўзи. – 2020. – 25 янв.

“Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги тўғрисида”ги қонунда Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигига мансублиги қайси ҳолатларда ҳисобланиши аниқ белгилаб берилди, булар:

1992 йил 28 июль ҳолатига кўра Ўзбекистон Республикасида доимий яшаган, чет давлат фуқароси бўлмаган ва Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлиш истагини билдирган шахс;

Ўзбекистон ҳудудида яшаган ва 1992 йил 28 июлга қадар ўқиш учун Ўзбекистондан ташқарига чиқиб кетган ҳамда узлуксиз равишда таълим олган ёхуд ҳарбий хизматни ўтаган ва ўқиш ёки ҳарбий хизмат тугаганидан кейин бир йил ичида Ўзбекистонга қайтиб келган ҳамда Ўзбекистон Республикасида доимий яшаш жойи бўйича рўйхатга олинган шахс, башарти унинг чет давлат фуқаролиги мавжуд бўлмаса;

қонун кучга кирган кунда Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигига эга бўлган шахс;

қонунга мувофиқ Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигини олган шахс.

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигига мансубликни аниқлаш чоғида қонуннинг 5-моддаси биринчи қисмининг «а» ва «б» бандларида назарда тутилган ҳолларда, Ўзбекистон Республикасида доимий яшаш факти доимий яшаш жойи бўйича рўйхатга олинганлиги тўғрисидаги белгининг мавжудлиги билан тасдиқланиши, тасдиқловчи ҳужжатлар мавжуд бўлмаган тақдирда, ариза берувчи ушбу фактларни суд тартибида аниқлаши мумкинлиги белгилаб қўйилди.

Фуқаролиги бўлмаган шахсга нисбатан Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигини тан олишда 2005 йил 1 январга қадар Ўзбекистон Республикасида доимий яшаш жойи бўйича рўйхатга олинган ҳамда муқаддам чет давлат фуқаролигида бўлмаган шахс хоҳиш билдирган тақдирда, Ўзбекистон Республикасининг фуқароси деб тан олиниши, ўзини Ўзбекистон Республикасининг фуқароси деб тан олиш тўғрисидаги ариза билан мурожаат қилган кунга қадар Ўзбекистон Республикасида камида ўн беш йил доимий яшаб келаётган ва мазкур давр мобайнида чет давлат фуқаролигида бўлмаган шахс Ўзбекистон Республикасининг фуқароси деб тан олиниши, ота-онасидан бири (ёлғиз отаси ёки онаси) Ўзбекистон Республикасининг фуқароси деб тан олинган, чет давлат фуқаролигини қабул қилмаган ва Ўзбекистон Республикасида яшаб келаётган бола хоҳиш билдирган тақдирда, Ўзбекистон Республикасининг фуқароси деб тан олинади.

Ушбу Қонун 5-моддасининг иккинчи қисмида ҳамда мазкур модданинг биринчи ва иккинчи қисмларида назарда тутилган фактларни тасдиқловчи ҳужжатлар мавжуд бўлмаган тақдирда, ариза берувчи ушбу фактларни суд тартибида аниқлаши мумкинлиги фуқаролик соҳасидаги ислохотларнинг ёрқин мисолидир.

Юқоридагилардан хулоса қилиб айтиш мумкинки, Янги Ўзбекистонда олиб борилаётган ислохотлар жараёнида фуқаролик масалаларига оид қонунчиликни

такомиллаштириш орқали инсон ҳуқуқларини таъминлашга, айниқса, юртимизда узок йиллардан бери яшаб келаётган, лекин “Ўзбекистон Республикаси фуқароси” – деган ҳуқуқий мақомга эга бўла олмаётган минглаб юртдошларимизнинг муаммолари ҳал этилишига, орзу-истакларини руёбга чиқаришга, энг асосийси уларнинг ҳаётдан рози бўлишларига ва жамиятнинг тенг ҳуқуқли аъзоси бўлишига, энг асосийси инсон қадрини улуғлашга қаратилган.

Республикамизда учинчи ренессанс пойдеворини куриш борасида олиб борилаётган ушбу хайрли ва ижобий ислоҳотлар инсон қадрини, ҳуқуқларини, эркинлигини ҳамда уларнинг манфаатларини таъминлаш борасида амалга оширилаётган туб ўзгаришлар жаҳон ҳамжамияти томонидан ижобий эътироф этилмоқда ва Ўзбекистон ўз имижини ўзгартиришда улкан ютуқларга эришмоқда.

Фойдаланилган адабиётлар:

1.Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги тўғрисида»ги 2020 йил 13 март ЎРҚ-610-сон қонуни;

2.Ш.М. Мирзиёев Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. – Т., «Ўзбекистон», 2017;

3.Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг 2020 йил 24 январдаги Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига Мурожаатномаси // Халқ сўзи. – 2020. – 25 янв.;

4.Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 75-сессиясидаги нутқи. <https://president.uz/uz/lists/view/3851> (23.09.2020);

5.Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Янги Ўзбекистон" нашри <https://yuz.uz/news/> (21 июн 2021).